

DOROTA DZIADOSZORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6882-2084>

Uniwersytet Szczeciński

ROSYJSKOJĘZyczne MEMY O WOJNIE POWSTAJĄCE W ROSJI I NA EMIGRACJI

RUSSIAN-LANGUAGE MEMES ABOUT THE WAR CREATED IN RUSSIA AND IN THE DIASPORA

This article compares Russian-language internet memes about Russia's war in Ukraine produced both within the Russian Federation and within the Russian-speaking diaspora in Western countries. Using a qualitative semiotic and contextual approach, the analysis highlights different strategies of interpreting and commenting on the conflict depending on the socio-political context. Memes circulating in Russia more often rely on irony, humour, and allusion, operating within the constraints of the public discourse, whereas diaspora memes more frequently take the form of symbolic criticism, mocking propaganda and emphasizing the social and moral consequences of the war. The article argues that memes constitute an important tool in shaping attitudes toward war, power, and identity, and reveal divisions within the Russian-speaking community.

Keywords: Russian-language memes, war in Ukraine, semiotics, propaganda, digital dissent

WSTĘP

Wojna w Ukrainie, trwająca od 2014 roku, a od 24 lutego 2022 roku mająca charakter pełnoskalowego konfliktu zbrojnego, stanowi jedno z kluczowych wydarzeń geopolitycznych początku XXI wieku. Towarzyszy jej intensywna walka informacyjna, w której istotną rolę odgrywa nie tylko propaganda państwowa, ale również twórczość cyfrowa, w tym memy internetowe.

Memy jako specyficzna forma komunikatu wizualno-tekstowe- go łączą prostotę przekazu z wysokim potencjałem symbolicznym i emocjonalnym¹. Tworzone i rozpowszechniane głównie w mediach

¹ A.A. Niekrewicz, *Od schematyzmu do kreatywności. Język memów internetowych*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, Gorzów Wielkopolski 2015, s. 45–52; M. Wójcicka, *Mem internetowy jako multimedialny gatunek pamięci zbiorowej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2019, s. 33–41.

społecznościowych, są nie tylko źródłem humoru, ale także wyrazem postaw politycznych, światopoglądowych i tożsamościowych².

Memy cechuje wysoki stopień intertekstualności³, humorystyczny lub ironiczny charakter, a także potencjał do wyrażania ekspresji oraz postaw społecznych i politycznych. Tworzone spontanicznie, najczęściej anonimowo, memy mają zdolność szybkiego reagowania na bieżące wydarzenia, a zarazem pełnią funkcję nośnika sprzeciwu lub wsparcia wobec określonych ideologii⁴.

Kluczowym aspektem memów jest ich multimodalność, czyli współdziałanie elementów wizualnych (obrazu) i tekstowych (napisów, komentarzy), co wymaga od odbiorcy odczytania przekazu w kontekście kulturowym i społecznym. Memy wykorzystują skróconą formę komunikacji, w której znaczenia nie są przekazywane liniowo, lecz powstają w interakcji między obrazem a językiem. Taka konstrukcja pozwala odbiorcom mobilizować własne zasoby interpretacyjne i różnicować odbiór treści w zależności od przestrzeni, w której powstają⁵.

Memy wyróżnia również zdolność do szybkiej adaptacji i modyfikacji w środowisku cyfrowym, co prowadzi do powstawania licznych wariantów tego samego motywu. Użytkownicy tworzą wersje lokalne lub kulturowo specyficzne, co umożliwia nie tylko szerokie rozpowszechnianie treści, ale także testowanie granic norm językowych, społecznych i komunikacyjnych.

Równie istotna jest rola humoru i gry językowej w memach. Humor nie jest jedynie elementem rozrywkowym, lecz pełni funkcję semantyczną i pragmatyczną: poprzez gry słów, kalambury i odniesienia kulturowe humor staje się mechanizmem znaczeniowym, który wpływa na odbiór treści i ich kontekstualizację w zależności od środowiska społecznego i politycznego⁶.

² L. Shifman, *Memes in Digital Culture*, MIT Press, Cambridge–London 2013, s. 17–18, 119–121.

³ D. Zdunkiewicz-Jedynak, *Intertekstualność współczesnej komunikacji internetowej. Intertekstualne odwołania wewnątrzgatunkowe w memach*, „Poznańskie Spotkania Językoznawcze” 2016, nr 32, s. 57–73.

⁴ D. Kępa-Figura, *Mem (internetowy) jako nośnik narracji o świecie*, w: P. Płaneta, R. Filas (red.), *Dyskursologiczne tezy i syntezy. Język — kultura — media. Prace ofiarowane prof. dr. hab. Maciejowi Kawce*, Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2019, s. 171–188.

⁵ W. Kułaga, *Exploring the Universe of Memes: A Multimodal Analysis of Static and Dynamic Memes in the Polish Media Landscape*, „Studia Medioznawcze” 2025, t. 26, nr 1, s. 77–91.

⁶ B. Bury, *A Multimodal Analysis of Humour in Internet Memes: a Case Study of the Podlaskie Voivodeship's Promotional Campaign*, „Studia Linguistica Universitatis Jagellonicae Cracoviensis” 2025, t. 142, nr 2, s. 57–69.

Innym ważnym wymiarem memów, jak już było wspomniane, jest ich intertekstualność i perswazyjny charakter. Memy często odwołują się do istniejących w kulturze tekstów, obrazów i kontekstów, a ich siła komunikacyjna wynika z łączenia odniesień kulturowych oraz wykorzystywania językowych i wizualnych strategii perswazyjnych⁷. W tym kontekście memy mogą również pełnić funkcję manipulacyjną, wpływając na postrzeganie rzeczywistości przez odbiorców i kształtując ich emocje oraz opinie⁸.

Badania wskazują, że memy odgrywają również istotną rolę w procesie kreowania znaczeń i kształtowania opinii publicznej, wpływając na sposób postrzegania wydarzeń oraz utrwalania stereotypów. Ich oddziaływanie wykracza poza funkcję rozrywkową — pełnią także rolę narzędzia komunikacji politycznej, społecznej i kulturowej, co czyni je znaczącym elementem współczesnej komunikacji cyfrowej⁹.

Memy nie funkcjonują wyłącznie jako pojedyncze przekazy, lecz jako dynamiczne formy komunikacji internetowej, które reagują na bieżące wydarzenia i uczestniczą w kształtowaniu dyskursu publicznego. Ich oddziaływanie wynika z komunikacyjnej elastyczności, łatwości rozpowszechniania oraz zdolności do szybkiego przetwarzania i remiksowania treści, zwłaszcza w mediach społecznościowych¹⁰.

Memy internetowe należy więc rozpatrywać jako multimodalne komunikaty o wielowymiarowych funkcjach społecznych, kulturowych i semiotycznych, których analiza wymaga uwzględnienia zarówno struktury przekazu, jak i mechanizmów społecznych, w których memy uczestniczą — w tym humoru, intertekstualności, perswazji oraz kształtowania sensów i opinii w różnych przestrzeniach geopolitycznych.

W kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej memy stanowią ważny materiał badawczy, gdyż ujawniają różnice w sposobie myślenia, odczuwania i wartościowania konfliktu w zależności od środowiska,

⁷ M. Wójcicka, *Przekroczenie normy językowej w memach internetowych jako strategia perswazji*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica” 2022, t. 56, s. 145–173.

⁸ J. Nowak, *Manipulacja i perswazja w memach internetowych*, „Studia Medioznawcze” 2022, nr 8, s. 45–60.

⁹ Ż. Śladkiewicz, A. Klimkiewicz, M. Trendowicz, *Kreowanie sensów w komunikacji internetowej: mem, stereotyp, mit*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2025, s. 12–89.

¹⁰ J. Nowak, *Internet Meme as Meaningful Discourse: Towards a Theory of Multi-participant Popular Online Content*, „Central European Journal of Communication” 2016, t. 9, nr 1 (16), s. 73–89.

w jakim funkcjonuje ich twórca. Szczególnie interesujące są memy tworzone przez Rosjan, zarówno tych, którzy pozostali w kraju i podlegają oficjalnej narracji państwowej, jak i tych, którzy opuścili Rosję i funkcjonują w przestrzeni zachodniej, często opozycyjnej wobec rosyjskiej polityki. Porównanie tych dwóch perspektyw pozwala uchwycić zróżnicowanie zbiorowej tożsamości, różnice w interpretacjach rzeczywistości wojennej oraz odmienne sposoby przetwarzania traumy, winy i odpowiedzialności.

W tym artykule podejmuję próbę analizy porównawczej rosyjskojęzycznych memów wojennych powstających w dwóch odmiennych kontekstach: w Federacji Rosyjskiej oraz w krajach Zachodu. Celem badania jest nie tylko identyfikacja różnic w warstwie symbolicznej, językowej i wizualnej, ale także zrozumienie, w jaki sposób memy odzwierciedlają i współtworzą postawy społeczne wobec wojny, władzy i własnej tożsamości narodowej.

METODOLOGIA I MATERIAŁ BADAWCZY

Analiza przeprowadzona w artykule oparta jest na podejściu jakościowo-semiotycznym oraz kontekstualnym, co umożliwia interpretację memów jako złożonych tekstów kultury funkcjonujących w określonych warunkach społeczno-politycznych.

Przedmiotem badania są rosyjskojęzyczne memy internetowe dotyczące wojny w Ukrainie, tworzone przez Rosjan mieszkających w Federacji Rosyjskiej oraz przez rosyjskich emigrantów w krajach Europy Zachodniej. Kryterium doboru materiału stanowiło miejsce publikacji oraz język (rosyjski), a także bezpośrednie odniesienie do wojny rosyjsko-ukraińskiej lub jej uczestników (rosyjskich żołnierzy i cywilów, Putina, Ukrainy itp.). Materiał badawczy obejmuje memy powstające i publikowane po 24 lutego 2022 roku.

W przypadku memów powstających w Rosji, główne źródło materiału badawczego stanowiła platforma publikująca treści humorystyczne: Pikabu¹¹. Charakterystyczną cechą tego serwisu internetowego jest obecność treści zgodnych z oficjalnym dyskursem władz rosyjskich przy jednoczesnym funkcjonowaniu przekazów o ironicznym lub krytycznym zabarwieniu, pojawiających się w przestrzeniach półanonimowych. Z kolei rosyjskie memy emigracyjne analizowane były na podstawie treści publikowanych na globalnych platformach,

¹¹ <https://pikabu.ru> (08.10.2025).

które nie podlegają rosyjskiej cenzurze. Należą do nich w szczególności: platforma X¹² (dawniej Twitter) oraz Reddit¹³.

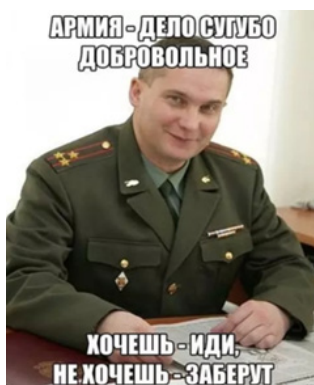
Dzięki uwzględnieniu tych dwóch typów źródeł możliwe jest przeprowadzenie analizy jakościowo-semiotycznej i kontekstualnej, obejmującej zarówno odgórnie kontrolowaną przestrzeń medialną wewnątrz Rosji, jak i swobodniejszy dyskurs rosyjskiej emigracji, który częstokroć przybiera formę cyfrowego dysydenctwa. Jednocześnie pozwala to ukazać rolę memów jako formy sprzeciwu, adaptacji lub afirmacji dominujących narracji politycznych.

Analiza semiotyczna obejmowała badanie znaków wizualnych i tekstowych, ich funkcji, wzajemnych relacji oraz potencjalnych znaczeń kulturowych. Szczególną uwagę poświęcono sposobom reprezentowania kluczowych postaci (np. Putina, żołnierzy, cywilów, wroga), schematom narracyjnym (bohaterstwo, upadek, ofiara) oraz obecności mechanizmów humorystycznych (ironia, sarkazm, parodia, czarny humor).

Analiza kontekstualna pozwoliła uwzględnić warunki społeczno-polityczne, w których powstają memy: poziom cenzury, dostęp do informacji, nastroje społeczne i polityczne zaangażowanie twórców. Memy traktowane były w badaniu nie jako wyłącznie indywidualne wypowiedzi, lecz jako elementy szerszych dyskursów społecznych.

1. WOJNA W ROSYJSKOJĘZYCZNYCH MEMACH POWSTAJĄCYCH W ROSJI

1.1. MEMY DOTYCZĄCE MOBILIZACJI

Rys. 1

Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 2

Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

¹² <https://x.com> (08.10.2025).

¹³ <https://www.reddit.com> (08.10.2025).

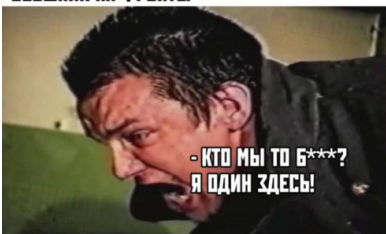
Oba powyższe memy należą do licznej serii przekazów opartych na tym samym schemacie wizualnym. Wykorzystują wizerunek urzędnika z komisji wojskowej i wpisują się w nurt rosyjskiego humoru internetowego odnoszącego się do mobilizacji i poboru. Powtarzająca się postać uśmiechniętego oficera pełni funkcję znaku pozornej stabilności i sprawności systemu. W przekazie memicznym system ten przedstawiany jest jako racjonalny i niepodważalny. Tego rodzaju reprezentacje można interpretować jako element dyskursu legitymizującego przymus mobilizacyjny oraz maskującego jego opresyjny charakter poprzez ironię i żart. Jest to przykład tzw. kontrolowanej krytyki dopuszczanej przez władze w Rosji.

W pierwszym memie, opatrzonym frazą „Армия — дело сугобо добровольное / хочешь — иди, не хочешь — заберут” („Armia to sprawa całkowicie dobrowolna / chcesz, idziesz, nie chcesz, to wezmą”), gra językowa obnaża sprzeczność oficjalnej narracji o dobrowolności z faktycznym przymusem. Humor nie podważa jednak systemu, lecz służy jego oswojaniu, utrwalając przekonanie o nieuchronności służby wojskowej.

Drugi mem, zawierający zapewnienie „Тебе понравится у нас / Не волнуйся” („Spodoba ci się u nas / Nie martw się”), odtwarza paternalistyczny ton propagandy państwowej, w której armia przedstawiana jest jako instytucja wychowawcza i integrująca, a jednostkowe obawy poborowych zostają zbagatelizowane.

1.2. MEMY DOTYCZĄCE SYTUACJI NA FRONCIE A) MEMY DOTYCZĄCE ARMII UKRAIŃSKIEJ

**ЗЕЛЕНСКИЙ: «МЫ НЕ ВЫЙДЕМ ИЗ ДОНБАССА»
ВСУШНИК НА ФРОНТЕ:**

Rys. 3
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 4
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

W trzecim memie zestawiono słowa Wołodymyra Zełenskiego „Мы не выйдем из Донбасса” („Nie wyjdziemy z Donbasu”) z reakcją żołnierza: „Кто мы то б***? Я один здесь!” („Jacy my, k***? Jestem tu sam!”). Kontrast między oficjalnym, zbiorowym „my” a perspektywą jednostki obnaża rozdźwięk między narracją państwową a doświadczeniem wojny i wpisuje się w propagandowy schemat przedstawiania ukraińskich żołnierzy jako opuszczonych i pozbawionych wsparcia.

Mem nr 4 stylizowany jest na list do matki: „Мама, мы каждый день отступаем на 15–20 км. К Рождеству буду дома!” („Mamo, codziennie cofamy się o 15–20 km. Na Boże Narodzenie będę w domu!”). Łączy on formułę korespondencji rodzinnej z informacją o systematycznym odwróceniu. Ironia tego zestawienia, wzmocniona wizualnym przedstawieniem zmęczonego żołnierza, utrwala narrację o klęsce i nieuchronnej porażce Ukrainy.

Memy te wykorzystują jednocześnie ironię i kontrast jako narzędzia propagandowe, mające zdeheroizować ukraińskich żołnierzy i przedstawić armię Ukrainy jako słabą, zdezorganizowaną i skazaną na porażkę.

В) MEMY DOTYCZĄCE АРМИИ РОСЫЈСКІЕJ

Rys. 5
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 6
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Piąty mem przedstawia dwóch żołnierzy: „ja” — dobrze uzbrojony i kolorowy oraz „przyjaciel” — szara, wyblakła postać. Tekst brzmi: „Когда с другом поехали на СВО. Я закупился, а он с тем что ‘дадут’” („Kiedy z kolegą pojechaliśmy na SWO. Ja się wyposażylem,

a on z tym, co „dadzą”). Kontrast barw i dynamiki obrazu podkreśla różnicę między żołnierzem, który sam kupuje sprzęt, a tym, który musi zdać się na to, co otrzyma od armii. To żart z realiów frontowych, gdzie rosyjscy wojskowi często narzekają na braki w wyposażeniu. W kontekście pikabu.ru mem pełni funkcję autoironii – krytykuje niedofinansowanie armii i normalizuje sytuację, w której żołnierze sami troszczą się o sprzęt.

Kolejny mem przedstawia rosyjskich żołnierzy bawiących się z dzieckiem. Jeden z nich trzyma w ręku zabawkowy spychacz, co nadaje scenie charakter ciepłej, rodzinnej interakcji. Napis brzmi: „Ужасные русские солдаты давят бульдозерами детей” („Okropni rosyjscy żołnierze rozjeżdżają dzieci buldożerami”). Z punktu widzenia semiotyki efekt memu opiera się na kontraście: obraz niewinnej zabawy zostaje zestawiony z oskarżeniem o zbrodnie. Ironia polega na tym, że „buldożer” przywołany w tekście okazuje się niewielką, kolorową zabawką, co ma na celu ośmieszenie krytycznych narracji wobec Rosji.

Oba memy wykorzystują ironię i kontrast wizualno-tekstowy do bagatelizowania problemów rosyjskiej armii oraz podważania doniesień o przemocy wobec cywilów, wpisując się w prorządową narrację normalizującą realia wojny.

C) MEMY WYKORZYSTUJĄCE ZDJĘCIE NIEDŹWIEDZIA I MAŁEGO DZIKA

Rys. 7
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 8
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Dwa przedstawione powyżej memy należą do rozbudowanej serii przekazów memicznych opartych na tym samym materiale wizualnym, w którym wykorzystany został wizerunek niedźwiedzia funkcjonującego jako utrwalony symbol Rosji.

Na memie nr 7 siódmym widzimy niedźwiedzia z flagą Rosji, który trzyma w pysku zwierzę oznaczone flagą Ukrainy. Podpis brzmi: „Помогите, я выигрываю!” („Pomóżcie, wygrywam!”). Istota ironii polega tu na sprzeczności – obraz przedstawia całkowitą dominację agresora, a słowa przypisane ofierze sugerują jej zwycięstwo. Taki zabieg ma ośmieszyć komunikaty o ukraińskich sukcesach i ukazać prośby o wsparcie jako absurdalne.

Na kolejnym memie pojawia się podpis: „Уговорил, больше не буду тебя бить” („Przekonałeś mnie, już nie będę cię bić”). Tekst wypowiada dziecko oznaczone flagą Ukrainy, choć sytuacja jednoznacznie pokazuje jego całkowitą bezradność. Ironia polega na odwróceniu ról – ofiara przypisuje sobie moc decydowania o zaprzestaniu przemocy, podczas gdy w rzeczywistości nie ma żadnej sprawczości. Zabieg ten ma ośmieszać Ukrainę, przedstawiając jej komunikaty jako nieadekwatne i pozbawione sensu. Kontekstualnie mem wzmacnia propagandową narrację prorosyjską, według której Kijów żyje w świecie iluzji, ignorując faktyczną przewagę Rosji.

1.3. MEMY OŚMIESZAJĄCE PREZYDENTA UKRAINY WOŁODYMYRA ZEŁENSKIEGO I JEGO DZIAŁANIA WOJENNE

Rys. 9
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 10
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Kolejna grupa memów, rozpowszechnianych na rosyjskich platformach pozostających pod kontrolą władz, służy dyskredytacji i ośmieszeniu Prezydenta Ukrainy.

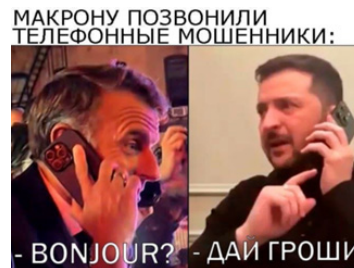
Mem nr 9 przedstawia Wołodymyra Zełenskiego na kozetce u psychoterapeuty, który z ironicznym uśmiechem pyta: „A ci wasi ‘zwycięzający Ukraińcy’ – czy oni są teraz z nami w tym pokoju?”. Wykorzystano tu konwencję dialogu z terapii psychiatrycznej, by zakwestionować realność sukcesów Ukrainy. Zabieg ten ma charakter delegitymizujący: sugeruje, że narracja o zwycięstwach wojsk ukraińskich to iluzja istniejąca tylko w głowie prezydenta. Kontekstowo mem odpowiada rosyjskiej narracji, która od początku wojny podważa ukraińskie komunikaty o sukcesach na froncie i przedstawia je jako propagandowe fantazje. Jakość przekazu opiera się na prostym schemacie żartu psychologicznego, łatwo rozpoznawalnym i zrozumiałym dla odbiorców.

Kolejny mem zestawia trzy kadry z lat 2019, 2022 i 2025, odnosząc je do kolejnych etapów prezydentury Zełenskiego. W pierwszym rodzice ostrzegają: „Nie przegraj kraju, synku!”, w drugim: „Nie przegraj wojny, synku!”, w trzecim zaś pytają ironicznie: „Synku, czy ty w ogóle czegoś jeszcze nie przegrałeś?”. Semiotycznie przekaz opiera się na gradacji porażek, prowadzącej od niepowodzeń politycznych do sugestii całkowitej klęski. Kontekstualnie mem wpisuje się w prorosyjską narrację o upadku Ukrainy, przedstawiając Zełenskiego jako przywódcę słabego i nieskutecznego.

Wiele rosyjskich memów odnosi się również do próśb prezydenta Zełenskiego o wsparcie finansowe. Por.:

Rys. 11
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 12
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Mem nr 11 przedstawia Wołodymyra Zełenskiego oraz podpis: „Plan A – zakończyć wojnę, Plan B – 120 mld dolarów”. Semiotycznie wykorzystano tu prosty kontrast pomiędzy pokojem a pieniędzmi, sugerując, że prawdziwym celem ukraińskiego prezydenta jest pozyskiwanie funduszy, a nie zakończenie konfliktu. Kontekstowo mem wpisuje się w prorosyjską narrację, która ukazuje Zełenskiego

ROSYJSKIE MEMY O WOJNIE...

jako polityka zainteresowanego przede wszystkim pieniędzmi Zachodu, a nie dobrem własnego kraju.

Kolejny mem ukazuje Emmanuela Macrona odbierającego telefon oraz Wołodymyra Zełenskiego jako rozmówcę, stylizowanego na oszusta proszącego o pieniądze. Semiotycznie mem odwołuje się do popularnego motywu „telefonicznych naciągaczy”, co automatycznie obniża powagę Zełenskiego i sprowadza jego działania do poziomu banalnego oszustwa. Kontekstowo ma to budować obraz relacji Ukrainy z Zachodem jako jednostronnych i opartych na nieustannym żądaniu wsparcia finansowego.

1.4. MEMY DOTYCZĄCE SANKCJI NAŁOŻONYCH NA ROSJĘ

Rys. 13

Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 14

Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Mem nr 13 przedstawia scenę, w której dwie postacie symbolizujące „sankcje rosyjskich władz” oraz „sankcje Zachodu” obejmują trzecią osobę opisaną jako „rosyjski naród”. Układ ten wizualizuje sytuację jednostki poddanej jednoczesnej presji wewnętrznej i zewnętrznej, przy czym uśmiech bohatera wprowadza element ironii, sugerując pogodzenie się z opresją. Paradoksalny charakter obrazu łądzi dramatyzm sankcji i wpisuje doświadczenie zwykłych Rosjan w narrację adaptacji i akceptacji, osławianej poprzez humor.

Mem nr 14 wykorzystuje schemat gatunkowy oparty na personifikacji zwierząt: wycieńczona małpa oznaczona flagą UE jest zmuszana przez postacie z flagami USA i Wielkiej Brytanii do przygotowywania kolejnych pakietów sankcji. Groteskowy napis „Дайте мне умереть спокойно” („Dajcie mi umrzeć spokojnie”) wzmacnia efekt hiperboli i ironii, a całość sugeruje, że to Europa ponosi największe koszty polityki sankcyjnej, realizowanej pod presją sojuszników.

Łącznie memy te przedstawiają sankcje w sposób ironiczny i bagatelizujący, ukazując Rosjan jako zdolnych do adaptacji i dystansowania się wobec ograniczeń. Jednocześnie przekazy te przesuwają odpowiedzialność za negatywne konsekwencje sankcji na Europę i Zachód, wzmacniając narrację o ich rzekomej nieskuteczności.

1.5. MEMY DOTYCZĄCE RZEKOMYCH KŁAMSTW ZACHODNICH MEDIÓW

Rys. 15
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

Rys. 16
Źródło: pikabu.ru
(dostęp: sierpień 2025)

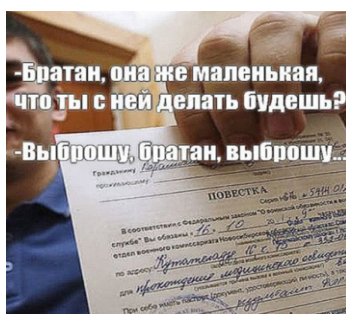
Pierwszy z powyższych memów zestawia wypowiedź Władimira Putina z jej rzekomą medialną reinterpretacją zachodnich mediów. Po lewej stronie widnieje rysunkowy wizerunek Putina z podpisem: „Что сказал Путин: Мы хотим решить все через переговоры, но если вы отказываетесь, значит решим силой!” („Co powiedział Putin: Chcemy rozwiązać wszystko przez negocjacje, ale jeśli odmawiacie, rozstrzygniemy to siłą”), po prawej natomiast sensacyjny nagłówek: „Что напишут об этом западные СМИ: Путин хочет напасть на ЕС после Украины!” („Co o tym napiszą zachodnie media: Putin chce napaść na UE po Ukrainie!”). Taki kontrastowy układ wpisuje się w prorosyjską narrację o tendencyjnym przedstawianiu Rosji przez zachodnie media, które ukazywane są jako źródło dezinformacji, zniekształcające prawdziwe przekazy medialne.

Drugi mem to fotografia Putina, na której „amerykańska ręka” (mankiet w barwach USA) dorysowuje diabelskie rogi i napis: „Ложь западных СМИ о России” („Kłamstwa zachodnich mediów o Rosji”). Na poziomie semiotycznym prosta ingerencja graficzna (rogi, diabelski ogon) pełni funkcję metafory redakcyjnej obróbki przekazu, sugerując, że zachodnie media celowo deformują wizerunek Rosji. Znak narodowej flagi na mankiecie wskazuje na sprawcę tej ingeren-

cji, identyfikowanego jako USA, natomiast stylistyka plakatu (mocny kontrast, uproszczona typografia) nadaje przekazowi charakter oskarżycielski. W kontekście propagandowym mem wzmacnia narrację o intencjonalnym zniekształcaniu obrazu Rosji przez zachodnie media, przedstawiając ten proces jako świadome i mechaniczne działanie redakcyjne, które sprowadza przekazy medialne do prostych, wizualnie czytelnych manipulacji.

2. WOJNA W ROSYJSKOJĘZYCZNYCH MEMACH POWSTAJĄCYCH NA ZACHODZIE

2.1. MEMY DOTYCZĄCE MOBILIZACJI

Rys. 17

Źródło: www.x.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Rys. 18

Źródło: www.reddit.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Dwa powyższe memy łączą motyw sprzeciwu wobec mobilizacji oraz ironiczny język młodych Rosjan. Publikowane na platformach X i Reddit, funkcjonujących poza kontrolą władz rosyjskich, tworzą przestrzeń symbolicznego mikro-buntu.

Mem z wiadomością znaną jako „повестка” (wezwanie do wojska) ukazuje lekceważenie państwowego przymusu mobilizacyjnego. Zdanie „Выброшу, братан, выброшу...” („Wyrzucę, brachu, wyrzucę...”) redukuje urzędowy dokument do bezwartościowej kartki. Potoczny ton normalizuje nieposłuszeństwo, a kontrast języka codziennego z formą urzędową uwidacznia dystans wobec aparatu państwowego.

Mem nr 18, opatrzony hasłem „Лучше с кентами на гулянке, чем с чертями на танке” („Lepiej z kumplami na imprezie niż z diabłami w czołgu”), przeciwstawia wojnie codzienne życie młodzieży. Rymowana konstrukcja tworzy zapamiętywalny slogan sprzeciwu, parodiujący heroiczne hasła propagandowe, a wizerunek zamaskowanych postaci wprowadza element anonimowości charakterystyczny dla komunikacji funkcjonującej poza oficjalnym dyskursem.

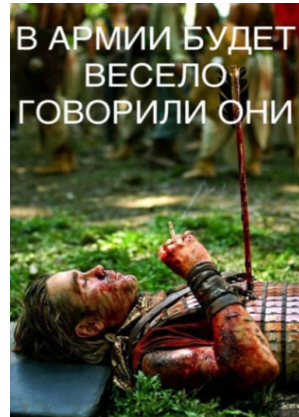
2.2. MEMY DOTYCZĄCE SYTUACJI NA FRONCIE

A) MEMY DOTYCZĄCE SYTUACJI ARMII ROSYJSKIEJ NA FRONCIE UKRAIŃSKIM

Rys. 19

Źródło: www.x.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Rys. 20

Źródło: www.x.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Dwa powyższe memy należą do rosyjskojęzycznego nurtu antywojennego, którego celem jest demaskowanie propagandowych narracji o potędze armii i słuszności wojny. Wspólnym środkiem wyrazu są ironia, kontrast i czarny humor, umożliwiające dystans wobec oficjalnej retoryki i ukazujące realne skutki konfliktu.

Mem nr 19 „Приехал из России воевать в Донецк / ожидание / реальность” („Przyjechałem z Rosji walczyć w Doniecku / oczekiwanie / rzeczywistość”) zestawia heroiczny wizerunek żołnierza znany z ilustracji propagandowych z obrazem mężczyzny pozbawionego rąk. Opozycja „oczekiwanie–rzeczywistość” unaocznia rozdźwięk między fikcją wojennej chwały a tragicznym doświadczeniem uczestników działań zbrojnych, redukując propagandowe hasła do obrazu ludzkiego cierpienia.

Kolejny mem „В армии будет весело, говорили они” („W wojsku będzie wesoło, mówili”) wykorzystuje wizerunek ciężko rannego żołnierza, stylizowany na ujęcie z filmu historycznego. Zestawienie propagandowej obietnicy „męskiej przygody” z brutalnym obrazem prowadzi do ironicznego odwrócenia narracji heroicznej, ukazując wojnę jako źródło bezsensownego cierpienia.

B) MEMY DOTYCZĄCE ZŁEGO WYPOSAŻENIA I NIEUDOLNOŚCI ARMII ROSYJSKIEJ

Rys. 21
Źródło: www.x.com
(dostęp: wrzesień 2025)

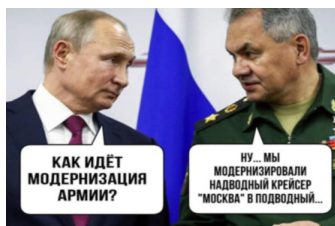
Rys. 22
Źródło: www.reddit.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Pierwszy z powyższych memów „Русские войска собирают силы для последней атаки на Киев” („Rosyjskie wojska zbierają siły do ostatniego ataku na Kijów”) ukazuje żołnierzy jadących wozem konnym oznaczonym literą „Z”. Kontrast między zapowiedzią „ostatniej ofensywy” a obrazem archaicznego środka transportu tworzy efekt satyry na propagandową narrację o „niezwycięzonej armii”. W ujęciu semiotycznym dochodzi tu do odwrócenia mitu nowoczesności i siły: znak „Z”, mający symbolizować potęgę, zostaje wpisany w sceneryjną sugerującą zacofanie i nieudolność armii rosyjskiej.

Drugi mem przedstawia dziewiętnastowieczną armatę z podpisem odwołującym się do potocznego terminu „Ядерка” („Jądrówka”, pot. „broń jądrowa”). Zestawienie anachronicznego obrazu z pojęciem nowoczesnej technologii masowego rażenia prowadzi do ośmieszenia propagandowych deklaracji o potędze nuklearnej Rosji.

Łącznie memy te konstruuja narrację o rozpadzie mitu rosyjskiej potęgi militarnej, wykorzystując ironię i kontrast jako narzędzia krytycznego dystansu wobec oficjalnej propagandy.

C) MEMY Z RZEKOMYMI DIALOGAMI POLITYKÓW I DOWÓDCÓW ROSYJSKIEJ ARMII

Rys. 23
Źródło: www.x.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Rys. 24
Źródło: www.x.com
(dostęp: wrzesień 2025)

Przedstawione powyżej memy z udziałem Władimira Putina i Siergieja Szojgu stanowią przykłady szerszej serii rosyjskojęzycznych memów satyrycznych, w których ironicznie przedstawiana jest hierarchiczna relacja między władzą polityczną a aparatem wojskowym oraz jej oderwanie od realiów wojennych.

Pierwszy mem zestawia pytanie: „Как идёт модернизация армии?” („Jak idzie modernizacja armii?”) oraz odpowiedź: „Ну... мы модернизировали надводный крейсер ‘Москва’ в подводный...” („Cóż... zmodernizowaliśmy krążownik nawodny ‘Moskwa’ w podwodny...”). Wykorzystanie katastrofy krążownika *Moskwa* (flagowego okrętu Floty Czarnomorskiej, który został zatopiony na początku inwazji) pełni tu funkcję metafory całkowitej kompromitacji rosyjskiej armii. Ironia opiera się na przekształceniu znaczenia słowa „modernizacja”, które w dyskursie państwowym oznaczało postęp, a w tym kontekście staje się eufemizmem porażki.

Drugi mem opiera się na analogicznym schemacie dialogowym: „А у нас самая большая армия в Европе?” („A czy mamy największą armię w Europie?”) oraz odpowiedź: „Как бы так сказать... позавчера была, да...” („Jakby to powiedzieć... przedwczoraj była...”). Czasownik „была” („była”) oraz niepewny ton wypowiedzi Szojgu sygnalizują stopniowy zanik dominacji militarnej, przekształcając dawny powód do dumy w powód do wstydu.

2.2. MEMY PORÓWNUJĄCE PUTINA DO HITLERA LUB STALINA

Rys. 25

Źródło: www.x.com
(dostęp: październik 2025)

Rys. 26

Źródło: www.x.com
(dostęp: październik 2025)

Memy zamieszczone powyżej należą do rosyjskojęzycznej satyry politycznej wykorzystującej strategię genealogii autorytaryzmu, w której współczesny przywódca zestawiany jest z postaciami historycznymi symbolizującymi przemoc i kult władzy.

Mem nr 25 „Красавчик! Весь в меня!” („Przystojniak! Cały ja!”) odwołuje się do estetyki socrealistycznej, przedstawiającej Józefa

Stalina w roli mentora. Zestawienie to symbolicznie wpisuje Władimira Putina w „rodowód” stalinowskiego autorytaryzmu, a potoczny komentarz przełamuje patos obrazu, przekształcając go w groteskę i podkreślając ciągłość metod rządzenia.

Drugi mem zestawia Putina z Adolfem Hitlerem, poszerzając motyw genealogii o aspekt ekspansjonizmu. Cytaty „Границы России нигде не заканчиваются¹⁴” („Granice Rosji nigdzie się nie kończą”) oraz „Границы рейха безразмерны...” („Granice Rzeszy są niezmiernie...”) ujawniają ideologiczną analogię między imperialną retoryką obu postaci. Gest czułości wzmacnia efekt groteski, semiotycznie sytuując Putina w relacji podporządkowania wobec historycznego wzorca autorytarnej potęgi.

2.3. MEMY DOTYCZĄCE DŁUGOŚCI KONFLIKTU I BRAKU PERSPEKTYW NA JEGO ZAKOŃCZENIE

Rys. 27

Źródło: www.x.com
(dostęp: październik 2025)

Rys. 28

Źródło: www.x.com
(dostęp: październik 2025)

Oba powyższe memy reprezentują nurt ironii opartej na konfrontacji propagandowych zapowiedzi z upływem czasu, który ujawnia ich nierealność. Humor nie wynika tu z bezpośredniej kpiny z wojny, lecz z demaskacji retoryki pewności i planowości charakterystycznej dla rosyjskiego dyskursu medialnego z początkowego okresu inwazji.

Mem nr 27, wykorzystujący kadry z serialu *Rick and Morty*, opiera się na kontraście między deklaracją a doświadczeniem. Górny panel z napisem „Спецоперация до 2 марта. Зайти и выйти” („Operacja specjalna do 2 marca. Wejść i wyjść”) naśladuje ton oficjalnych ko-

¹⁴ Słowa wypowiedziane przez Władimira Putina podczas ceremonii wręczenia nagród Rosyjskiego Towarzystwa Geograficznego w listopadzie 2016 roku.

munikatów o krótkiej i kontrolowanej operacji wojskowej, natomiast dolny kadr „3 года спустя” („3 lata później”) ukazuje tych samych bohaterów w stanie wyczerpania. W ujęciu semiotycznym dochodzi tu do dekonstrukcji mitu „błyskawicznej wojny”.

Kolejny mem „Июнь 2022–2025” („Czerwiec 2022–2025”), oparty na popularnym schemacie *Wojak vs. Wojak*, przedstawia dwie przeciwstawne postacie powtarzające niezmiennie te same prognozy zwycięstwa dla obu stron konfliktu („Ukraina już zaraz zwycięży” — „Rosja już zaraz zwycięży”). W ujęciu semiotycznym mem ten stanowi ironiczny komentarz do stagnacji informacyjnej i wyczerpania dyskursu medialnego, prowadzących do schematyzacji przekazu o wojnie.

Memy tego typu ukazują znużenie odbiorców, ich dystans wobec wojennego spektaklu i utratę wiary w szybkie zakończenie konfliktu.

2.4. MEMY DOTYCZĄCE ROSJAN POPIERAJĄCYCH DZIAŁANIA WOJENNE

Rys. 29

Źródło: www.x.com
(dostęp: październik 2025)

Rys. 30

Źródło: www.x.com
(dostęp: październik 2025)

Oba te memy odnoszą się do funkcjonowania rosyjskiego społeczeństwa w warunkach długotrwałej wojny i ukazują mechanizmy normalizacji przemocy oraz ekonomizacji konfliktu, utrwalane przez dyskurs propagandowy.

Mem nr 29 „Возвращайся со стиральной машиной” („Wracaj z pralką”) odwołuje się do konwencji plakatu patriotycznego, którego sens perswazyjny zostaje podważony przez ironiczny podpis nawiązujący do grabieży sprzętu AGD na terenach okupowanych. Zabieg ten prowadzi do przesunięcia znaczenia plakatu z heroizmu i poświęcenia w stronę cynicznej racjonalizacji przemocy i korzyści materialnych.

Kolejny mem „Во повезло!!! Я за вас, пацаны, аж три ‘Лады’ смогу купить!!!” („Ale szczęście!!! Za was, chłopaki, kupię aż trzy ‘Łady’!!!”) odnosi się do państwowych wypłat dla rodzin poległych, przedstawiając wojnę jako źródło korzyści materialnych. Tekst i obraz razem tworzą metaforę cynizmu społecznego, w której śmierć zostaje podporządkowana rachunkowi ekonomicznemu, a wojna ukazana jest jako sposób przetrwania.

W obu przypadkach sarkazm odsłania proces społecznej akceptacji wojny jako źródła materialnych korzyści, co wskazuje na postępującą degradację norm etycznych w rosyjskim społeczeństwie.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza rosyjskojęzycznych memów dotyczących wojny w Ukrainie ujawnia wyraźną polaryzację sposobów jej interpretowania i komentowania, zależną od kontekstu społeczno-politycznego funkcjonowania ich twórców. Materiał pochodzący z rosyjskiej przestrzeni internetowej (Pikabu) wskazuje na dominację strategii humorystycznych, które w wielu przypadkach nie tyle poddają wojnę krytycznej ocenie, ile sprzyjają jej oswajaniu i normalizacji. Ironia i żart, choć pozornie krytyczne, często działają jako mechanizmy adaptacyjne, redukujące napięcie i koncentrujące uwagę na codziennym funkcjonowaniu w warunkach wojny. W tym sensie memy te współuczestniczą w utrwalaniu sposobów interpretowania rzeczywistości zbieżnych z narracją państwową, relatywizując przemoc oraz utrwalając przekonanie o nieuchronności wojny.

Widoczna w tej części materiału „kontrolowana krytyka” dopuszcza komentowanie dysfunkcji systemu, takich jak chaos organizacyjny czy niedofinansowanie armii, lecz rzadko prowadzi do zakwestionowania samej słuszności konfliktu. Przeciwnie, poprzez banalizację przemocy i ironiczne oswajanie przymusu memy te mogą sprzyjać społecznej akceptacji wojny jako trwałego elementu rzeczywistości, który należy raczej wyśmiać, niż poddać jednoznacznej ocenie etycznej.

Uzupełnieniem tego obrazu są memy krytykujące armię ukraińską oraz prezydenta Wołodymyra Zełenskiego, które wzmacniają prorosyjską narrację, przenosząc odpowiedzialność za przebieg wojny na stronę ukraińską.

Odmienny charakter mają memy tworzone w przestrzeni emigracyjnej i rozpowszechniane na platformach niepodlegających ro-

syjskiej kontroli. W tym przypadku humor i ironia pełnią funkcję wyraźnie demaskującą: podważają oficjalny język komunikatów wojennych, kompromitują narracje o „krótkiej operacji” i odsłaniają realne koszty konfliktu — ludzkie, społeczne i symboliczne. Szczególnie istotne są strategie polegające na zestawianiu retoryki sukcesu z obrazami klęski, stagnacji i kalectwa, a także na parodystycznym ośmieszeniu elit politycznych i wojskowych.

Porównanie obu korpusów pokazuje, że memy nie są jedynie reakcją na wojnę, lecz aktywnie współtworzą sposoby jej rozumienia. W Rosji częściej pełnią funkcję narzędzi adaptacji i normalizacji przemocy, podczas gdy w diasporze stają się formą symbolicznego sprzeciwu i delegitymizacji propagandy. W rezultacie „jedna wojna” funkcjonuje w rosyjskojęzycznym obiegu memicznym jako „dwa światy” — odmienne nie tylko geograficznie, lecz przede wszystkim dyskursywnie, etycznie i symbolicznie.

REFERENCES

- Bury, Beata. “A Multimodal Analysis of Humour in Internet Memes: a Case Study of the Podlaskie Voivodship’s Promotional Campaign.” *Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis*, 2025, vol. 142, no. 2: 57–69.
- Grzenia, Jan. *Komunikacja językowa w Internecie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006.
- Kita, Małgorzata, Loewe, Iwona (eds.). *Język w internecie. Antologia*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2016.
- Kępa-Figura, Danuta Zofia. “Mem (internetowy) jako nośnik narracji o świecie.” *Dyskursologiczne tezy i syntezy. Język — kultura — media. Prace ofiarowane prof. dr. hab. Maciejowi Kawce*. Płaneta, Paweł, Filas, Ryszard (eds.). Kraków: Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2019: 171–188.
- Kulaga, Wojciech. “Exploring the Universe of Memes: A Multimodal Analysis of Static and Dynamic Memes in the Polish Media Landscape.” *Studia Medioznawcze*, 2025, vol. 26, no. 1: 77–91.
- Niekrewicz, Agnieszka Anna. *Od schematyzmu do kreacyjności. Język memów internetowych*. Gorzów Wielkopolski: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, 2015.
- Nowak, Jan. “Internet Meme as Meaningful Discourse: Towards a Theory of Multi-Participant Popular Online Content.” *Central European Journal of Communication* 9, 2016, no. 1 (16): 73–89.
- Nowak, Jan. “Manipulacja i perswazja w memach internetowych.” *Studia Medioznawcze*, 2022, no. 8: 45–60.
- Shifman, Limor. *Memes in Digital Culture*. Cambridge–London: MIT Press, 2013.
- Sładkiewicz, Żanna, Klimkiewicz, Anna, Trendowicz, Marcin. *Kreowanie sensów w komunikacji internetowej: mem, stereotyp, mit*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2025.

ROSYJSKIE MEMY O WOJNIE...

Wójcicka, Marta. *Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2019.

Wójcicka, Marta. "Przekroczenie normy językowej w memach internetowych jako strategia perswazji." *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica*, 2022, vol. 56: 145–173.

Zdunkiewicz-Jedynak, Dorota. "Intertekstualność współczesnej komunikacji internetowej. Intertekstualne odwołania wewnątrzgatunkowe w memach." *Poznańskie Spotkania Językoznawcze*, 2016, no. 32: 57–73.

ONLINE RESOURCES

<<https://pikabu.ru>>.

<<https://x.com>>.

<<https://www.reddit.com>>.